

Ala Çocuk Yollarda • Mine Soysal

Resimleyen: Serdar G. Sönmez • Çocuk Kitaplar

Öyküler • 128 sayfa • Önerilen sınıflar: 4, 5, 6

MİLLÎ KÜLTÜR • KÜLTÜRLER • İLETİŞİM • GELENEKLER

tarih • coğrafya • geçmiş • yolculuk • mitoloji • tanrılar-tanrıçalar • Antik Çağ • Bodrum • savaş-barış • Anadolu uygarlıkları • efsaneler • inançlar • Dünyanın Yedi Harikası

Arkeolog, yayıncı, yazar **Mine Soysal**'ın 1996-2000 yılları arasında yayımlanan 4 kitabından oluşan "Ala Kitapları" dizisi bu tek kitapta toplandı. Günümüzden 2500 yıl önceleri Ege kıyılarındaki yaşamı bir çocuğun gözünden şiirsel bir dille anlatan 4 öykü, bilimsel verilerin ışığında kaleme alındı. Eski kentlerin, kutsal alanların, yolların ya da tapınakların gerçekte nasıl olduğunu, kimler tarafından, ne amaçla kullanıldığını anlatan kitap, **Serdar G. Sönmez**'in karakalem resimleriyle bezeli. Kitap, hem çocuklar hem yetişkinler için kültür tarihimizin önemli bir dönemini aydınlatan değerli bir rehber niteliğinde.

İlk öykü "Ala"da, 2500 yıl öncelerindeki Anadolu ülkesini bulutların arasındaki Gökkuşağı Evi'nden izleyen meraklı Ala çocuk, bir gün dostları Bilge Yağmur ve Deli Rüzgâr'a yeryüzüne inmek istediğini söyler. İkinci öykü "Mermer Kent Priene"de Ala, bir Demeter rahibesi olan Nikeso'dan dinlediği Priene kentinin sokaklarında yürüyecektir. Üçüncü öykü "Dağlardaki Tanrılar, Labraynda"da Ala'nın yolu, Anadolu'nun en eski kutsal alanlarından olan Labraynda'ya düşer. Dağdaki Zeus Tapınağı'na giden Ala, fildişi keçi Panî'den orada yapılan törenleri ve inançları dinler. Son öykü "Mavi Zamanlar, Halikarnassos"ta ise Ala, tarih biliminin babası, araştırmacı, yazar Herodotos'la karşılaşır. Ala, bir zamanlar bugünkü Bodrum'un yerindeki Halikarnassos kentinin ve Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan Mausoleum'un öyküsünü, bu kentte doğup büyüyen Herodotos'tan dinleyecektir...

TARTIŞMA KONULARI...

1. Yazar, Gökkuşağı Evi'nde yaşayan Ala'yı nasıl anlatmış; nelere benzetmiş? Ala'nın en yakın dostları kimler?
2. Ala neden yaşadığı yeri, rahatını terk ederek Anadolu'da yolculuğa çıkıyor? Anadolu nasıl bir ülke olarak betimleniyor? Bildiğiniz kadarıyla aradan geçen 2500 yıl sonra sizce hâlâ öyle mi?
3. Ala'nın yolculuk tutkusunu gerçek hayatta kimlerde görüyoruz? Sizce bilinmedik yerlere yapılan yolculukların yararları ve tehlikeleri neler olabilir?
4. Priene gibi antik kentleri gezenler kimler; izlenimleri neler? Priene'deki Nikeso, kenti çevreleyen yüksek duvarları ve su yolunu nasıl açıklıyor? Priene'den başka antik yerleşimlerde böyle duvarlar ve su yolları görenler var mı? İstanbul'da benzer yapılar olduğunu kimler biliyor?
5. Bereket tanrıçası Demeter'in rahibesi olan Nikeso, Priene'nin en gösterişli yapısı için neler anlatıyor? Senato binası nasıl bir yapı, işlevi ne? Antik Çağ'da 5 bin kişilik bir tiyatro olması bize neyi gösteriyor?
6. Priene'de eğitim nerelerde yapılıyor; hangi dersler var? Her çocuk-genç eğitim alabiliyor muymuş?
7. Persler neden çok uzaklardan gelip Karia'yla ve diğer ülkelerle savaşıyor? Bu savaşta neler yaşanıyor? Bu savaş tutkusunu günümüzde hangi ülkelerde görüyoruz?
8. Labraynda kutsal alanının baş tanrı Zeus'la ilgisi ne? Öyküde, Zeus Tapınağı'nda yapılan törenler ve Zeus rahipleri için neler anlatmış?
9. Sonsuz yaşama inanmak ne demek? Neden Kariyalılar varlıklı ölümlerini kaya mezarlarına koyuyorlar? Bu mezarları görenleriniz var mı? Nerede gördünüz; izlenimleriniz ne?
10. Herodotos kim; ailesi, evi, eğitimi, düşünceleri, gezileri ile ilgili neler söylenebilir? Yazar, Halikarnassos'ta Ala'nın karşısına neden onu çıkarıyor? Herodotos neden son yıllarını ülkesinden uzaklarda geçirmiş?

11. Herodotos, Halikarnassos'un tarihi için neler anlatıyor? Sınıfta bugünkü Bodrum'u görenler var mı? Herodotos'un anlattığı Halikarnassos'la bugünün Bodrum'u arasında nasıl farklılıklar var?
12. Uzak diyarlardan gelerek Batı Anadolu'un kentlerini ele geçiren Dorlar'a ve Persler'e istilacı denebilir mi? Günümüzde benzer şekilde davranan ülkeler var mı?
13. Ala'nın uğradığı üç antik yerleşimde de hangi ortak yapılar inşa edilmiş? Kentlerin kültürlerinde en çok dikkatinizi çekenler ayrıntılar hangileri?
14. Ala'nın yolculuğundan Antik Çağ'ın tanrı ve tanrıçaları hakkında neler öğrendiniz? Yaşam biçimleri, birbirleriyle ve insanlarla ilişkileri, duygu ve tepkileri nasıl? Her biri için ayrı bir tapınak inşa edilmiş olmasına ne diyorsunuz?

YARATICI ETKİNLİKLER...

- **Araştırma:** Dünyanın Yedi Harikası'nı araştırın. Ne amaçla inşa edilmişler, neden "harika" diye nitelendiriliyorlar, günümüze kalanlar hangileri, yıkılış nedenleri ne? Bunlar gibi soruların yanıtlarını bulun. Temsili görselleri ya da fotoğraflarıyla birlikte geçmiş yaşamların eşsiz miraslarını irdeleyin.
- **Resimleme:** Herkes kitapta anlatılan antik tiyatro, agora, su yolu, tapınak ya da senato binası gibi bir yapıyı hayal ederek resmini yapsın. Ortaya çıkacak resimler, sınıfta ya da koridorda oluşturulacak "Anadolu'nun Antik Yapıları" köşesinde sergilensin.
- **Sunum:** Öğrenciler 5 gruba ayrılınsın. Her grup, eski Anadolu uygarlıklarından Hitit, Frig, Urartu, Lidya ya da İyonya'dan birini seçsin ve bir tanıtım sunumu hazırlasın. Uygarlığın yeri, dönemi, kültürü, özellikleri, yok olma nedeni gibi temel bilgilerin aktarılacağı sunumlar bu uygarlıkların karşılaştırılmasına olanak sağlasın.
- **Tartışma:** Antik Çağ'da sporun, sanatın, toplanmanın önemi ve bu amaçlarla her kentte stadyumlar, tiyatrolar, senato binaları gibi büyük yapıların inşa edilmiş olması nasıl açıklanabilir? Bu konuya günümüzde yeterince ilgi gösterilmediği gerçeğini düşünerek bu alanlara verilen değeri karşılaştırmalı olarak tartışın.
- **Gezi:** Kitabın 30. sayfasındaki İyonya, 60. sayfadaki Karia ve 94. sayfadaki Halikarnassos haritasındaki yerleşimleri, dağları, ovaları, nehirleri bugün hangi isimlerle biliyoruz? Kitaptaki haritayı bugünün Ege haritasıyla karşılaştırın. Böylece, Ala'nın gittiği yerlere siz de sanal bir gezi yapın.
- **Proje:** Yazarın anlattıklarına dayanarak hep birlikte hayal kurun: Antik Çağ'da, Halikarnassos veya Priene kentlerinde, ya da Karia ülkesinde yaşayan bir çocuk olsaydınız hayatınız nasıl olurdu? Günlerinizi nasıl geçirirdiniz, hangi okula giderdiniz, anneniz-babanız ne iş yapardı, eviniz nasıl olurdu; neler yer, nelerle oynardınız? Bugünkü teknolojinin ve olanakların olmadığını düşünerek bu soruların yanıtlarını bulmaya çalışın. Herkesin hayalinden notların yer aldığı "Bizim Sınıf Antk Çağ'da" adlı bir pano hazırlayın.
- **Oyun:** Sunak, agora, stoa, satrap, Zeus, andron, sfenks, niş, sarnıç, mozole, ece, sütun, Afrodite, Sophokles, lir, su yolu, Athena, Hermes, Hera gibi öykülerde geçen bazı özel sözcükler, uzaktan okunacak boyutta kâğıtlara yazılsın. Öğrenciler ikili gruplara ayrılınsın. Her grubun bir üyesi, kâğıtta yazılan ve başının üstünde tutulduğu için diğerinin görmediği sözcüğü, ses ve söz kullanmadan yalnızca pandomimle grup arkadaşına anlatsın ve tahmin etmesini sağlasın. Sözcüğü 2 dakikada bulamayan grup elensin. Turları başarıyla tamamlayan 2 gruba "Sözcük Kahramanları" rozetleri takılsın.
- **Canlandırma:** Kentlileri ilgilendiren önemli konularda senatoda toplanıp konuyu hep birlikte tartışarak karar alan Prieneliler gibi, sınıfınız ya da okulunuzla ilgili bir konuda onların yaptıklarına benzer bir "toplantı" yapın. Herkes evden getirdiği masa örtüsü, çarşaf ya da şalı, kitaptaki desenlerde giyilen togalara benzeterek vücuduna sarsın. Böylece canlandırma daha inandırıcı olacaktır. Mümkünse "toplantı"yı videoya kaydedin ve sonrasında sınıfça izleyerek yapılan tartışmayı değerlendirin.